

Rafał Adamus

prof. dr hab., Uniwersytet Opolski
orcid.org/0000-0003-4968-459X
radamus@uni.opole.pl

Modernizacja umowy kontraktacji, wprowadzenie tzw. depozytu rolniczego, zachęta do tworzenia rolniczych giełd internetowych – propozycje *de lege ferenda*

Wprowadzenie

Niniejsze opracowanie przedstawia projekt zmian przepisów prawa cywilnego celem ochrony interesów producentów rolnych w trzech głównych obszarach: propozycja modernizacji umowy kontraktacji; wprowadzenie nowej instytucji, jaką jest tzw. depozyt rolniczy; wreszcie stworzenie zachęt dla tworzenia internetowych giełd rolniczych.

Umowa kontraktacji¹ jest uregulowana w Kodeksie cywilnym, stąd wszelkie zmiany w tej materii wymagają poważnej debaty.

¹ Zob. np. A. Stelmachowski, *Kontraktacja*, Katowice 1965, *passim*; *idem*, *Kontraktacja produktów rolnych*, Warszawa 1960, *passim*, *idem*, *Zagadnienia prawne kontraktacji*, „Państwo i Prawo” 1954, nr 7–8, s. 76 i n. Tematyka umów o wytworzenie i dostarczenie produktów rolnych jest przedmiotem analiz UNIDROIT w dokumencie pn. *Legal guide on contract farming*, Rome 2015, s. 1 i n., [unidroit.org/wp-content/uploads/2021/06/Contract-farming-legal-guide.pdf](https://www.unidroit.org/wp-content/uploads/2021/06/Contract-farming-legal-guide.pdf) [dostęp: 12.12.2023]. Określa on uniwersalne rekomendacje UNIDROIT co do kształtowania praw i obowiązków stron takich umów – począwszy od etapu negocjacji, przez wykonywanie kontraktu i jego rozwiązywanie. Modelowe rozwiązania UNIDROIT nie mogą prowadzić do naruszania właściwych przepisów *iuris cogentis*.

Umowa kontraktacji ma istotne znaczenie dla gospodarki państwa. W wyniku jej realizacji dochodzi do wytworzenia produktów rolnych niezbędnych dla funkcjonowania społeczeństwa. Przepisy ustawy przy uregulowaniu praw i obowiązków stron umowy powinny uwzględniać okoliczność, że wytwarzanie na sprzedaż produktów rolnych wiąże się ze szczególnym ryzykiem agrobiologicznym (rozumianym jako biologiczny cykl wytwarzania)² producenta rolnego. Ze społecznego i gospodarczego punktu widzenia prawidłowe funkcjonowanie umowy kontraktacji ma istotne znaczenie.

W Polsce uregulowano umowę kontraktacji w Kodeksie cywilnym, który wszedł w życie 1 stycznia 1965 r. Obecnie konstrukcja ta jest przestarzała z uwagi na takie oczywiste okoliczności jak zmiana ustroju gospodarczego w Polsce z socjalistycznego na ustrój gospodarki wolnorynkowej, funkcjonowanie gospodarstw rolnych w ramach tzw. dopłat do gospodarki rolnej Unii Europejskiej, zmiana struktury własnościowej gospodarstw rolnych, duża aktywność grup spekulacyjnych na rynku produktów rolnych, zmiana wielkości gospodarstw rolnych. Dalej można powołać się na takie zdarzenia jak tzw. stepowienia w efekcie przeprowadzonych prac melioracyjnych w Polsce, a tym samym zjawisko strukturalnej suszy czy coraz częstsze skrajne zjawiska pogodowe, takie jak gradobicia, ulewy czy podtopienia. Usprawnienia komunikacyjny mają taki efekt uboczny jak łatwy transfer epidemii zwierzęcych i roślinnych. W warunkach zakłócenia globalnych dostaw produktów rolnych, z uwagi na wydarzenia geopolityczne, poprawna legislacja odnosząca się do umowy kontraktacji nabiera istotnego znaczenia. W wymiarze globalnym powstały dokumenty, które mają istotne znaczenie dla umowy kontraktacji. Na świecie dostrzega się kluczową rolę rolnictwa w zapewnieniu wyżywienia jednostek ludzkich, a także narastające trudności prowadzeniu działalności rolnej.

Depozyt rolniczy i ustawowa zachęta do tworzenia rolniczych giełd internetowych to koncepcja nowej przestrzeni prawnej w interesie producentów rolnych.

² D. Łobos-Kotowska, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 4, *Zobowiązania. Część szczególna (art. 535–764°)*, red. M. Habdas, M. Frasz, Warszawa 2018, s. 196.

W dalszej części niniejszego opracowania zostanie zaprezentowany (1) projekt uzasadnienia ustawy i (2) projekt treści ustawy.

Projekt uzasadnienia ustawy

Celem projektowanej ustawy jest wprowadzenie instrumentów ochrony prawnej w interesie producentów rolnych, w szczególności będących osobami fizycznymi. Rolnictwo należy do strategicznych dziedzin gospodarki, w szczególności w obecnej sytuacji geopolitycznej. Z tej przyczyny Rzeczpospolita Polska powinna zagwarantować ochronę prawną producentom rolnym, a zwłaszcza tym, którzy są osobami fizycznymi. Cel ten można osiągnąć za pomocą wielu środków. Niniejszy projekt jest tylko jednym z nich. Projekt ustawy realizuje ten zamysł w drodze odpowiedniego ukształtowania instrumentów prawa cywilnego. Ów cel realizowany jest na następujących płaszczyznach.

Po pierwsze, projekt realizuje cel ochrony producentów rolnych przez stworzenie nowej instytucji depozytu rolniczego. Depozyt rolniczy stanowi szczególnego rodzaju zabezpieczenie, skuteczne względem osób trzecich. Depozyt rolniczy ma na celu umożliwienie rolnikom pozyskanie finansowania z banku (banku państwowego, banku komercyjnego czy banku spółdzielczego) albo spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej, w pewien sposób podobny (jeżeli chodzi o mechanizm ekonomiczny) do pozyskiwania finansowania w drodze faktoringu przez przedsiębiorców.

Można było zaobserwować następującą niekorzystną dla producentów rolnych praktykę: jeżeli producenci rolni zbywali płody rolne bezpośrednio po zbiorach, to z reguły otrzymywali znacznie niższe ceny, niż gdyby zawarli umowę sprzedaży dopiero w jakiś czas po zbiorach. Niestety z uwagi na brak środków pieniężnych producenci rolni są zmuszani przez okoliczności – związane z potrzebą jak najszybszego dostępu do pieniądza – do być może przedwczesnego zbywania swoich wyprodukowanych płodów rolnych. Tym samym są narażeni na zawieranie transakcji w tzw. dołkach cenowych. Na istniejącej sytuacji korzystają pośrednicy finansowi, którzy nie ponoszą nakładów na produkcję rolną ani nie są dotknięci ryzykiem jej

niepowodzenia. Skupują za tanie pieniądze płody rolne od producentów rolnych, aby je później sprzedać z dużym zyskiem.

Intencją projektu nie jest jednak ani skłanianie producentów rolnych do spekulacji, ani nie jest jego intencją ograniczanie działalności gospodarczej pośredników w skupie produktów rolnych. Intencją projektu jest danie rolnikom-producentom rolnym możliwości wyboru dzięki wprowadzeniu instrumentu prawnego, który po adaptowaniu go przez podmioty finansujące dałby producentom rolnym wcześniejszy dostęp do pieniądza. Producent rolny mógłby dzięki temu uzyskać finansowanie i sprzedać swoje produkty rolne bez presji czasu.

Producent rolny – jak to przewiduje projekt – mógłby otrzymać finansowanie pod zabezpieczenie faktycznie zebranych i prawidłowo przechowywanych płodów rolnych. Celem uzyskania finansowania producent rolny musi złożyć oświadczenie o utworzeniu depozytu rolniczego i zawrzeć umowę o finansowanie. Oświadczenie producenta rolnego o utworzeniu depozytu musi nosić datę pewną. Jest ono skuteczne dopiero z chwilą zawarcia umowy o finansowanie nawiązującą do tego depozytu rolniczego. Depozyt rolniczy został skonstruowany w taki sposób, aby chronić interesy podmiotu finansującego w stosunku do wierzycieli producenta rolnego. Producent rolny powinien w optymalnym dla niego okresie sprzedać przedmiot depozytu rolnego i o tym fakcie powiadomić podmiot finansujący. W przypadku braku sprzedaży przedmiotu depozytu rolniczego przez producenta rolnego w ustalonym przez stronę terminie podmiot finansujący uzyska szczególne uprawnienia. Dzięki tej regulacji producenci rolni powinni uzyskać instrument dla pozyskiwania finansowania na podstawie zabezpieczeń, jakim są zebrane płody rolne. Jednocześnie projekt nowelizuje ustawę o zastawie rejestrowym, tak aby jednoznacznie przesądzić, że zastaw rejestrowy może być także ustanowiony na zebranej produkcji rolnej.

Po drugie, celem poszerzenia możliwości zbytu produktów rolnych polskich producentów rolnych ustawodawca zachęca do dobrowolnego tworzenia przez izby gospodarcze, izby rolnicze, przedsiębiorców internetowych giełd rolniczych umożliwiających poszukiwanie nowych rynków zbytu dla polskich producentów rolnych. Projekt zakłada, że prowadzący giełdy rolnicze będą mogli

dopuszczać do obrotu giełdowego za pośrednictwem stworzonej przez siebie platformy: (a) nabywców towarów zweryfikowanych, (b) jak i niezwyfikowanych co do ich możliwości płatniczych. Projekt nie przewiduje wprowadzenia żadnych szczegółowych regulacji dotyczących funkcjonowania internetowej giełdy towarów rolnych, poza przypisami wprowadzonymi na wzór regulacji obowiązującej w obrocie konsumenckim.

Po trzecie, projekt wprowadza istotnie zmienioną regulację umowy kontraktacji. Dotychczasowa treść regulacji umowy kontraktacji spotyka się z zarzutem, że powstała w zupełnie innych warunkach ustrojowych, przy innej strukturze gospodarstw rolnych, przy innej polityce państwa do indywidualnego rolnictwa, w innych warunkach hydrologicznych i pogodowych. Zgodnie z projektem umowa kontraktacji zawiera zobowiązanie producenta rolnego do wyprodukowania produktów rolnych, o ile nie przeszkodzą temu obiektywne okoliczności dotyczące warunków agrobiologicznych, hydrologicznych, pogodowych i innych. Schemat świadczenia producenta rolnego z umowy kontraktacji składa się z dwóch elementów: wytworzenia produktów rolnych i dostarczenia ich kontraktującemu. Schemat świadczenia charakterystycznego producenta rolnego konstrukcyjnie przypomina schemat świadczenia dostawcy.

Zgodnie z art. 605 k.c. dostawca zobowiązuje się do wytworzenia rzeczy i ich dostarczenia odbiorcy. Zasadnicza różnica tkwi jednak w sile sprawczej wytworzenia przedmiotu świadczenia. Wytworzenie produktów rolnych, które są przedmiotem świadczenia producenta rolnego, wymaga (ujmując to w pewnym uproszczeniu) dwóch elementów sprawczych o różnej intensywności: po pierwsze odpowiedniego zachowania człowieka (m.in. użycia odpowiednich maszyn i środków zgodnie z kulturą rolną, np. nasadzenia, nawożenia, nawodnienia itp.) i – po drugie – kluczowego udziału sił przyrody (jest to udział *sine qua non*). Przy czym wytworzenie przedmiotu dostawy może również wymagać pewnych elementów sił przyrody (zakładu wprawianego w ruch za pomocą sił przyrody). Niemniej nadal oba przypadki, tzn. wytworzenie produktu rolnego i wytworzenie przedmiotu dostawy różni intensywność wpływu sił przyrody na wytworzenie przedmiotu świadczenia. Działanie sił przyrody

przy wytworzeniu produktu rolnego jest przewidywalne. Przy założeniu normalnego działania sił przyrody można się umówić co do uzyskania określonych wielkości produktów rolnych. Niemniej anomalie w działaniu sił przyrody – niespowodowane przez producenta rolnego – mogą jednak uniemożliwić finalne spełnienie umówionego świadczenia. Przy czym producent rolny może nie mieć możliwości spełnienia świadczenia w całości albo może nie mieć możliwości spełnienia świadczenia w określonej jakości i/lub ilości. W dotychczasowej praktyce często się zdarzało, że producenci rolni byli niesłusznie obciążani karami umownymi za niespełnienie kryterium ilościowego dostaw, w sytuacji gdy plony były wynikiem okoliczności od nich niezależnych. Nowa treść regulacji ma podkreślać, że produkcja rolna jest możliwa, o ile nie przeszkodzi temu okoliczności niezależne od producenta rolnego.

Umowa kontraktacji powinna być zawarta w formie pisemnej, elektronicznej lub dokumentowej. Umowa kontraktacji może przewidywać szczegółowe zasady produkcji z uwzględnieniem potrzeb rolnictwa ekologicznego i rolnictwa jakościowego. Projekt zmienia dotychczasowe zasady ponoszenia ryzyka związanego z udzieleniem zaliczek i dodatkowych świadczeń dla producenta rolnego. Dotychczasowa regulacja cały ciężar niepowodzenia produkcji rolnej składała na barki producenta rolnego. Według projektu, o ile umowa kontraktacji przewiduje zaliczki i świadczenie dodatkowe, to w przypadku obiektywnej okoliczności uniemożliwiającej wykonanie umowy producent rolny nie będzie obowiązany do zwrotu prawidłowo wykorzystywanych zaliczek i świadczeń dodatkowych udzielonych przez kontaktującego. Z uwagi na znaczne zmiany przepisów Kodeksu cywilnego w zakresie umowy sprzedaży – przy konstruowaniu odpowiedzialności za wady – projekt w sposób samodzielny reguluje zagadnienie rękojmi za wady przy umowie kontraktacji.

Dla wygody producentów rolnych będących osobami fizycznymi projekt przewiduje ustalenie przez Ministra Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia ogólnych warunków umowy kontraktacji. Intencją projektu nie jest ograniczenie autonomii woli stron umowy kontraktacji, ale wprowadzenie możliwości posłużenia się przez producenta rolnego, za zgodą kontraktującego, rekomendowanymi

ogólnymi warunkami umowy kontraktacji. Projekt w żadnym wypadku nie formułuje obowiązku stosowania ogólnych warunków umowy kontraktacji przez strony. Projekt zakłada mechanizm przeciwny: to obie strony muszą podjąć decyzję o włączeniu ogólnych warunków umowy kontraktacji do stosunku prawnego pomiędzy nimi.

Producenci rolni najczęściej sami nie dysponują własnymi wzorami kontraktów i raczej bazują w tej kwestii na formularzach umownych opracowanych przez kontaktujących. Ogólne warunki umowy kontraktacji mają zatem pomóc producentowi rolnemu w prawidłowym ułożeniu stosunku prawnego, jak również mają spełniać funkcje edukacyjne. Z racji: (a) dyspozytywnego charakteru ogólnych warunków umowy kontraktacji, (b) ustalenia ich treści nie przez stronę stosunku prawnego, ale w rozporządzeniu wykonawczym do ustawy, projekt przewiduje, że obie strony muszą wyrazić zgodę na włączenie treści ogólnych warunków umowy kontraktacji do stosunku prawnego między nimi. Ogólne warunki umowy kontraktacji wskazane w rozporządzeniu wykonawczym mogą zawierać postanowienia dotyczące w szczególności: standardowych praw i obowiązków producenta rolnego i kontraktującego; rozkładu ryzyka zgodnie z przepisami ustawy; możliwości przedłużenia umowy na dalsze okresy; wykonania uprawnienia kształtującego celem doprowadzenia do ustania stosunku prawnego; limitów w przypadku przewidzenia kar umownych; wyłączenia możliwości zapłaty producentowi rolnemu w drodze potrącenia; wyboru prawa polskiego jako właściwego w przypadku występowania tzw. elementu obcego; jurysdykcji sądów polskich; właściwości sądu wyznaczonego według siedziby gospodarstwa rolnego.

Projekt ustawy

U S T A W A

z dnia

**o depozycie rolniczym, internetowych giełdach rolniczych,
zmianie Kodeksu cywilnego i zmianie niektórych innych ustaw****Rozdział 1.
Postanowienia ogólne****Art. 1.** Ustawa określa:

zasady ustanawiania depozytu rolniczego przez producenta rolnego i zawierania na jego podstawie umowy o finansowanie pomiędzy producentem rolnym a podmiotem finansującym;
niektóre zasady tworzenia internetowych giełd rolniczych;
zmiany w niektórych przepisach dotychczasowych w celu lepszego ochrony interesów producentów rolnych.

Art. 2. Określenia użyte w ustawie oznaczają:

producent rolny – producenta rolnego, o którym mowa w art. 2 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1145);

podmiot finansujący – bank w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2488) i spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1278);

gospodarstwo rolne – gospodarstwo rolne w rozumieniu art. 55³ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1610);

internetowa giełda rolnicza – usługa korzystająca z oprogramowania, w tym ze strony internetowej, z części strony internetowej lub aplikacji, w ramach której umożliwia się producentom rolnym zawieranie z innymi przedsiębiorcami (nabywcami) umów na

odległość w związku z prowadzonym przez nich gospodarstwem rolnym;

organizator internetowej giełdy rolniczej – w szczególności izba rolnicza, izba gospodarcza, przedsiębiorca, który tworzy, obsługuje internetową giełdę rolniczą, dostarcza rolnikom internetową platformę handlową lub umożliwia korzystanie z tej platformy.

Rozdział 2. **Depozyt rolniczy**

Art. 3. 1. Deponentem depozytu rolniczego jest producent rolny prowadzący gospodarstwo rolne, a depozytariuszem depozytu rolniczego jest podmiot finansujący.

2. Przechowawcą depozytu rolniczego jest deponent albo osoba trzecia, na którą wyrazi zgodę depozytariusz.

Art. 4. 1. Celem uzyskania od podmiotu finansującego finansowania działalności gospodarstwa rolnego producent rolny może utworzyć depozyt rolniczy.

2. Depozytem rolniczym jest odpowiednio wydzielone mienie, będące własnością producenta rolnego, stanowiące faktycznie zebrane produkty rolne, oznaczone przynajmniej co do ich rodzaju, daty i miejsca zebrania, ilości i jakości (oznaczenie przedmiotu depozytu rolniczego), przechowywane w odpowiednich do tego warunkach, celem ich późniejszej sprzedaży.

Art. 5. 1. Depozyt rolniczy tworzony jest na podstawie oświadczenia producenta rolnego, które staje się skuteczne z chwilą zawarcia, na jego podstawie, umowy o finansowanie pomiędzy deponentem a depozytariuszem.

2. Niedopuszczalne jest utworzenie depozytu rolniczego przez producenta rolnego:

po ogłoszeniu jego upadłości;

jeżeli czyniłoby to niemożliwym zadośćuczynienie wcześniejszemu roszczeniu osoby trzeciej, a w szczególności wynikającego z umowy kontraktacji.

3. Oświadczenie o utworzeniu depozytu rolniczego określa przynajmniej: przedmiot depozytu rolniczego, sposób i miejsca

przechowywania, maksymalny czas przechowywania nie dłuższy niż 9 miesięcy, wskazanie najpóźniejszej daty z nadejściem której depozyt rolniczy ulega rozwiązaniu z mocy prawa (data końcowa depozytu rolniczego) i jeżeli to dotyczy, osobę trzecią, która będzie przechowawcą. Producent rolny składa oświadczenie o braku przeszkód do ustanowienia depozytu rolniczego, o których mowa w ust. 2.

4. Producent rolny składa oświadczenie na formularzu udostępnionym mu przez podmiot finansujący.

5. Oświadczenie producenta rolnego o utworzeniu depozytu rolniczego wymaga formy pisemnej z datą pewną pod rygorem nieważności.

Art. 6. 1. Depozyt rolniczy jest przechowywany na własny koszt i ryzyko producenta rolnego. Deponent odpowiada za zachowania osoby trzeciej będącej przechowawcą jak za własne zachowania.

2. Deponent ani osoba trzecia nie może bez zgody depozytariusza zmienić miejsca przechowywania depozytu rolniczego, chyba że działa w celu zapobieżenia grożącej szkodzi.

3. W przypadku zmiany miejsca przechowywania depozytu rolniczego bez zgody depozytariusza deponent odpowiada także za jego przypadkową utratę.

Art. 7. Po utworzeniu depozytu rolniczego, niezwłocznie po zawarciu umowy o finansowanie, podmiot finansujący dokonuje wypłaty, na rachunek bankowy producenta rolnego, prowadzony albo utworzony u depozytariusza, określonej w umowie kwoty nie niższej niż 75% ceny średniej ceny rynkowej skupu płodu rolnego, stanowiącego przedmiot depozytu rolniczego, z określonego przez strony w umowie dnia utworzenia depozytu rolniczego lub z dnia zawarcia umowy o finansowanie lub z innej daty, lub dat przypadających na 14 dni przed zawarciem umowy o finansowanie.

Art. 8. Przedmiot depozytu rolniczego, będący własnością producenta rolnego, od chwili zawarcia na jego podstawie umowy o finansowanie aż do daty końcowej depozytu rolniczego:

nie podlega zajęciu, egzekucji, przymusowemu obciążeniu;

nie wchodzi do masy upadłości, do masy sanacyjnej, do masy układowej producenta rolnego.

Art. 9. 1. Przedmiot depozytu rolniczego podlega sprzedaży przez producenta rolnego przed datą końcową depozytu rolniczego, w ramach jednej lub wielu czynności prawnych, po złożeniu podmiotowi finansującemu oświadczenia o całkowitym lub częściowym rozwiązaniu depozytu rolniczego w celu sprzedaży, zawierającym przynajmniej określenie kupującego, rodzaju i ilości przedmiotu sprzedaży, ceny, na formularzu udostępnionym przez podmiot finansujący.

2. Sprzedaż przedmiotu depozytu rolniczego może nastąpić wyłącznie za pośrednictwem rachunku prowadzonego przez podmiot finansujący.

3. Wydanie przedmiotu depozytu rolniczego kupującemu i przejście na kupującego prawa własności przedmiotu tego depozytu może nastąpić tylko na podstawie pisemnego oświadczenia podmiotu finansującego o uznaniu rachunku ustaloną ceną sprzedaży.

4. Na wierzytelności producenta rolnego z tytułu sprzedaży przedmiotu depozytu rolniczego podmiotowi finansującemu przysługuje ustawowe prawo zastawu.

5. Podmiot finansujący ma pierwszeństwo zaspokojenia przed wierzycielami producenta rolnego zarówno co do kwot wypłaconych producentowi rolnemu z chwilą utworzenia depozytu rolniczego, jak i co do kwot stanowiących umówione wynagrodzenie depozytariusza, o ile zajęcie wierzytelności z tego rachunku nie nastąpiło przed złożeniem oświadczenia przez producenta rolnego o utworzeniu depozytu rolniczego.

Art. 10. Wynagrodzenie podmiotu finansującego, ustalone w umowie, a w szczególności suma opłat, kosztów, prowizji, nie może przekraczać kosztów kredytu udzielanego przez depozytariusza w dacie utworzenia depozytu rolniczego.

Art. 11. 1. Jeżeli producent rolny do upływu daty końcowej depozytu rolniczego nie sprzeda całości lub części przedmiotu

depozytu rolniczego, wówczas wierzytelności podmiotu finansującego wobec producenta rolnego stają się wymagalne z mocy samego prawa, a podmiot finansujący, według swojego wyboru, może w szczególności:

złożyć oświadczenie producentowi rolnemu o przejęciu na własność całości lub części przedmiotu depozytu rolniczego z chwilą upływu daty końcowej depozytu rolniczego i następnie samodzielnie albo przez upoważniony wyspecjalizowany podmiot dokonać zbycia przedmiotu depozytu rolniczego nawet w miejscu jego przechowywania, a uzyskaną cenę sprzedaży rozliczyć z wierzytelnością wobec producenta rolnego;

wystąpić do właściwego komornika sądowego o przeprowadzenie sprzedaży licytacyjnej przedmiotu depozytu sądowego rolniczego nawet w miejscu jego przechowywania;

zobowiązać producenta rolnego do samodzielnej sprzedaży przedmiotu depozytu rolniczego; w takim przypadku podmiotowi finansującemu służy ustawowe prawo zastawu na wierzytelności producenta rolnego z tytułu sprzedaży;

zażądać od producenta rolnego zwrotu wypłaconych kwot wraz z odsetkami i kosztami;

podjąć inne działania dopuszczalne prawem.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1) i 2), obowiązują dotychczasowe zasady przechowywania przedmiotu depozytu rolniczego, jednak nie dłużej niż 30 dni po upływie daty końcowej depozytu rolniczego.

3. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 1), może być złożone od 7 dni przed i do 7 dni po upływie daty końcowej depozytu rolniczego.

Rozdział 3. **Internetowe giełdy rolnicze**

Art. 12. Organizator internetowej giełdy rolniczej umożliwia producentom rolnym zawieranie z innymi przedsiębiorcami (nabywcami towarów) umów na odległość w związku z prowadzonym przez nich gospodarstwem rolnym.

Art. 13. 1. Organizator internetowej giełdy rolniczej dopuszcza do zawierania umów za pośrednictwem tej giełdy nabywców towarów zweryfikowanych lub niezweryfikowanych.

2. Przez zweryfikowanych nabywców towarów rozumie się osoby, które zabezpieczyły płatność dla producenta rolnego przed wykonaniem umowy na odległość, w sposób odpowiedni do wartości transakcji, w szczególności: przedpłatą całego wynagrodzenia, akredytywą, poręczeniem bankowym, gwarancją bankową, albo wpłacą całą kwotę transakcji na bankowy rachunek powierniczy organizatora internetowej giełdy rolniczej.

Art. 14. Najpóźniej w chwili wyrażenia przez producenta rolnego woli związania się umową na odległość organizator internetowej giełdy rolniczej ma obowiązek poinformować producenta rolnego, w sposób jasny i zrozumiały oraz odpowiadający rodzajowi użytego środka porozumiewania się na odległość, o:

1) ogólnych informacjach udostępnionych w specjalnej części interfejsu internetowego, która jest bezpośrednio i łatwo dostępna ze strony, na której prezentowane są oferty, dotyczących głównych parametrów decydujących o plasowaniu w rozumieniu art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 845) ofert przedstawionych konsumentowi w wyniku wyszukiwania, oraz względnym znaczeniu tych parametrów w porównaniu z innymi parametrami;

2) tym, czy osoba nabywająca towary na internetowej giełdzie rolniczej jest zweryfikowanym nabywcą i na czym polega ta weryfikacja;

3) podziale obowiązków związanych z umową, która jest zawierana przez producenta rolnego na internetowej giełdzie rolniczej, pomiędzy nabywcę a organizatora internetowej giełdy rolniczej.

Rozdział 4.

Zmiany w przepisach dotychczasowych.

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 15. W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1610) uchyla się w księdze III, tytule XIV dotychczasową treść art. 613–626 i w to miejsce wprowadza się następujące przepisy:

Art. 613. § 1. Przez umowę kontraktacji producent rolny, w zakresie swojego gospodarstwa rolnego, zobowiązuje się, o ile nie dozna przeszkody w niezależnych od siebie obiektywnych okolicznościach, a w szczególności agrobiologicznych, hydrologicznych, pogodowych, wytworzyć i dostarczyć kontraktującemu oznaczoną ilość produktów rolnych określonego rodzaju, a kontraktujący zobowiązuje się zakontraktowane produkty rolne odebrać w terminie umówionym, zapłacić umówioną cenę oraz spełnić określone świadczenie dodatkowe i udzielić zaliczek, jeżeli umowa przewiduje obowiązek spełnienia takiego świadczenia i udzielenie zaliczek.

§ 2. Cena może zostać wskazana także przez wskazanie podstaw dla jej ustalenia.

§ 3. Ilość produktów rolnych może być w umowie oznaczona w szczególności także:

- według obszaru, z którego produkty te mają być zebrane;
- według ilości minimalnej lub według ilości maksymalnej;
- co do jednego lub większej ilości cykli produkcyjnych produktów rolnych;
- jako całość produkcji gospodarstwa rolnego.

§ 4. Przez producenta rolnego rozumie się również grupę producentów rolnych lub ich związek oraz spółdzielnię rolników w rozumieniu ustawy z dnia 4 października 2018 r. o spółdzielniach rolników (Dz.U. z 2018 r. poz. 2073) lub ich związek.

§ 5. Jeżeli producentem rolnym jest osoba fizyczna albo wyłącznie osoby fizyczne:
przepis art. 385⁶ stosuje się;

strony mogą postanowić, że do stosunku prawnego między nimi stosuje się ogólny wzorzec umowy kontraktacji opracowany przez Ministra Sprawiedliwości.

§ 6. Upoważnia się Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia dotyczącego wzorca umowy kontraktacji stosowanego z udziałem producenta rolnego będącego osobą fizyczną albo wyłącznie osobami fizycznymi uwzględniającego wymogi szczególnej ochrony prawnej osób fizycznych.

Art. 614. Jeżeli przedmiot kontraktacji ma być wytworzony w gospodarstwie rolnym prowadzonym przez kilka osób wspólnie, są oni względem kontraktującego wierzycielami solidarnymi, a odpowiedzialność tych osób względem kontraktującego jest solidarna.

Art. 615. Świadczeniami dodatkowymi ze strony kontraktującego mogą być w szczególności:

- 1) zapewnienie producentowi rolnemu możliwości nabycia określonych środków produkcji z odroczonym terminem płatności;
- 2) zawarcie na rzecz producenta rolnego umowy ubezpieczenia co do produktów rolnych;
- 3) udzielenie poręczeń lub gwarancji płatności na nabycie przez przedsiębiorcę rolnego środków produkcji;
- 4) pomoc agrotechniczna i zootechniczna;

Art. 616. Umowa kontraktacyjna powinna być zawarta w formie pisemnej, elektronicznej lub w formie dokumentowej.

Art. 617. § 1. Umowa może zawierać szczegółowe wskazówki i wytyczne co do sposobu wytworzenia produktów rolnych. Producent rolny może zobowiązać się do szczególnego postępowania przy wytwarzaniu produktów rolnych.

§ 2. Kontraktujący jest uprawniony do nadzoru i kontroli nad wykonywaniem umowy kontraktacji przez producenta rolnego.

§ 3. Producent rolny na żądanie kontraktującego powinien wykazać zgodność z prawem i z umową zastosowanych przez niego środków czy technik produkcji.

Art. 618. § 1. Miejscem spełnienia świadczenia producenta rolnego powinno być gospodarstwo rolne producenta rolnego, chyba że co innego wynika z umowy.

§ 2. Jeżeli według umowy miejscem spełnienia świadczenia producenta rolnego jest inne miejsce niż jego gospodarstwo rolne, a transport ma być wykonywany na koszt i ryzyko producenta rolnego, kontraktujący, który bez względu na przyczynę odmawia przyjęcia umówionego świadczenia, obowiązany jest do zwrotu poniesionych kosztów transportu, chyba że producent rolny bezpodstawnie uniemożliwił kontraktującemu zbadanie przedmiotu kontraktacji w jego gospodarstwie rolnym. Jeżeli producentem rolnym jest osoba fizyczna albo wyłącznie osoby fizyczne mniej korzystne postanowienia umowne są nieważne.

Art. 619. Jeżeli przedmiot kontraktacji jest podzielny, kontraktujący nie może odmówić przyjęcia świadczenia częściowego, chyba że inaczej zastrzeżono z ważnych powodów.

Art. 620. § 1. Jeżeli świadczenie producenta rolnego stało się niemożliwe wskutek okoliczności, za które żadna ze stron odpowiedzialności nie ponosi, producent rolny nie może żądać świadczenia wzajemnego, a w wypadku, gdy je już otrzymał, obowiązany jest do zwrotu według przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Obowiązek zwrotu nie dotyczy prawidłowo wykorzystanych, a wcześniej otrzymanych od kontraktującego, zaliczek i świadczeń dodatkowych.

§ 2. Jeżeli świadczenie producenta rolnego stało się niemożliwe tylko częściowo, producent rolny traci prawo do odpowiedniej części świadczenia wzajemnego, a w wypadku, gdy je już otrzymał, obowiązany jest do zwrotu według przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Obowiązek zwrotu nie dotyczy rozliczonych proporcjonalnie, prawidłowo wykorzystanych,

a wcześniej otrzymanych zaliczek i świadczeń dodatkowych. Jednakże kontraktujący może od umowy odstąpić, jeżeli przedmiot kontraktacji jest niepodzielny.

§ 3. Jeżeli świadczenie producenta rolnego stało się niemożliwe wskutek okoliczności, za które żadna ze stron odpowiedzialności nie ponosi, producent rolny nie jest zobowiązany do zapłaty równowartości prawidłowo wykorzystanych świadczeń dodatkowych lub ich proporcjonalnych części.

§ 4. Brak obowiązku zwrotu prawidłowo wykorzystanych wcześniej otrzymanych zaliczek i świadczeń dodatkowych, a także brak obowiązku zapłaty równowartości prawidłowo wykorzystanych świadczeń dodatkowych, nie dotyczy zaliczek i świadczeń dodatkowych wykorzystanych po tym, jak producent rolny powziął wiedzę o tym, że jego świadczenie stało się niemożliwe wskutek okoliczności, za które żadna ze stron odpowiedzialności nie ponosi.

§ 5. Producent rolny ma pierwszeństwo zaspokojenia przed kontraktującym z tytułu ubezpieczenia produkcji rolnej.

§ 6. Jeżeli producentem rolnym jest osoba fizyczna albo wyłącznie osoby fizyczne mniej korzystne postanowienia umowne są nieważne.

Art. 621. § 1. Producent rolny jest odpowiedzialny względem kupującego z tytułu rękojmi, jeżeli produkty rolne mają wadę w takim zakresie, w jakim wada nie jest następstwem okoliczności, za które żadna ze stron odpowiedzialności nie ponosi.

§ 2. W przypadku wad przedmiotu kontraktacji kontraktujący może:

dokonać proporcjonalnego obniżenia ceny;

od umowy odstąpić z tym zastrzeżeniem, że prawo odstąpienia od umowy z powodu wad fizycznych przedmiotu kontraktacji przysługuje kontraktującemu tylko wtedy, gdy wady są istotne.

§ 3. Kontraktujący nie może wykonać uprawnień, o których mowa w § 2, jeżeli producent rolny wymieni wadliwy przedmiot kontraktacji na wolny od wad albo wady usunie.

§ 4. Obniżona cena powinna pozostawać w takiej proporcji do ceny wynikającej z umowy, w jakiej wartość produkcji rolnej z wadą pozostaje do wartości produkcji rolnej bez wady.

§ 5. Kontraktujący traci uprawnienia z tytułu rękojmi, jeżeli nie zbadał przedmiotu kontraktacji w czasie i w sposób przyjęty przy rzeczach tego rodzaju i nie zawiadomił niezwłocznie producenta rolnego o wadzie, a w przypadku gdy wada wyszła na jaw dopiero później – jeżeli nie zawiadomił producenta rolnego niezwłocznie po jej stwierdzeniu.

§ 6. W przypadkach przewidzianych w § 5 utrata uprawnień z tytułu rękojmi za wady nie następuje mimo niezachowania terminów do zbadania przedmiotu kontraktacji przez kupującego lub do zawiadomienia producenta rolnego o wadzie, jeżeli producent rolny wiedział o wadzie albo zapewnił kontraktującego, że wady nie istnieją.

§ 7. Jeżeli wadliwa jest tylko część przedmiotu kontraktacji i da się ją odłączyć od części wolnej od wad, uprawnienie kontraktującego do odstąpienia od umowy ogranicza się do części wadliwej.

§ 8. Producent rolny ponosi odpowiedzialność z tytułu rękojmi za wady także w tym wypadku, gdy wytworzenie przedmiotu kontraktacji nastąpiło w sposób określony przez kontraktującego, chyba że producent rolny, mimo zachowania należytej staranności, nie mógł wykryć wadliwości sposobu produkcji albo że kontraktujący, mimo zwrócenia przez producenta rolnego uwagi na powyższe wadliwości, obstawał przy podanym przez siebie sposobie produkcji rolnej.

§ 8. Producent rolny odpowiada z tytułu rękojmi, jeżeli wada zostanie stwierdzona przed upływem 3 miesięcy, od dnia wydania kontraktującemu przedmiotu kontraktacji.

§ 9. Roszczenia przedawniają się z upływem 6 miesięcy, licząc od dnia stwierdzenia wady.

§ 10. Upływ terminu do stwierdzenia wady nie wyłącza wykonania uprawnień z tytułu rękojmi, jeżeli producent rolny wadę podstępnie zataił.

§ 11. Jeżeli producentem rolnym jest osoba fizyczna albo wyłącznie osoby fizyczne mniej korzystne postanowienia umowne są nieważne.

Art. 621¹. W przypadku wad środków produkcji dostarczonych producentowi rolnemu przez kontraktującego stosuje się odpowiednio przepisy o rękojmi przy sprzedaży.

Art. 621². Jeżeli producent rolny opóźnia się z rozpoczęciem wytwarzania przedmiotu kontraktacji lub poszczególnych jego części tak dalece, że nie jest prawdopodobne, żeby zdołał je wytworzyć i dostarczyć w czasie umówionym, kontraktujący może, nie wyznaczając terminu dodatkowego od umowy, odstąpić jeszcze przed upływem terminu do dostarczenia przedmiotu kontraktacji.

Art. 621³. Jeżeli w toku wytwarzania przedmiotu kontraktacji okaże się, że przedsiębiorca rolny wytwarza ten przedmiot w sposób wadliwy albo sprzeczny z prawem lub umową, kontraktujący może wezwać producenta rolnego do zmiany sposobu wykonania, wyznaczając producentowi rolnemu w tym celu odpowiedni termin, a po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu od umowy odstąpić.

Art. 621⁴. Jeżeli z powodu wady przedmiotu produkcji rolnej kontraktujący złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy albo obniżeniu ceny, może on żądać naprawienia tylko takiej szkody, którą poniósł przez to, że zawarł umowę, i gdy szkoda była następstwem okoliczności, za które producent rolny ponosi wyłączną odpowiedzialność. W szczególności może żądać zwrotu kosztów zawarcia umowy, kosztów odebrania, przewozu, przechowania i ubezpieczenia przechowania. Nie uchybia to przepisom o obowiązku naprawienia szkody na zasadach ogólnych.

Art. 622. Strona, która odstępuje od umowy, obowiązana jest zwrócić drugiej stronie wszystko, co otrzymała od niej na mocy

umowy, a druga strona obowiązana jest to przyjąć. Strona, która odstępuje od umowy, może żądać nie tylko zwrotu tego, co świadczyła, a gdyby zwrot nie był możliwy zapłaty jego wartości, lecz również na zasadach ogólnych naprawienia szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania. Kontraktujący może żądać od producenta rolnego zwolnienia go z zaciągniętych zobowiązań.

Art. 623. Jeżeli umowa kontraktacji nakłada na producenta obowiązek zgłoszenia w określonym terminie niemożności dostarczenia przedmiotu kontraktacji albo przewidywanego obniżenia jakości przedmiotu kontraktacji wskutek okoliczności, za które producent rolny odpowiedzialności nie ponosi, dopełnienie tego obowiązku nie jest wymagane, gdy kontraktujący o powyższych okolicznościach wiedział albo gdy były one powszechnie znane.

Art. 624. § 1. Wzajemne roszczenia producenta rolnego i kontraktującego przedawniają się z upływem lat dwóch od dnia spełnienia świadczenia przez producenta rolnego, a jeżeli świadczenie producenta nie zostało spełnione – od dnia, w którym powinno być spełnione.

§ 2. Jeżeli świadczenie producenta rolnego było spełniane częściami, przedawnienie biegnie od dnia, w którym zostało spełnione ostatnie świadczenie częściowe.

Art. 625. § 1. Jeżeli po zawarciu umowy kontraktacji gospodarstwo rolne producenta rolnego przeszło na inną osobę, w tym także w wyniku wniesienia jako wkład do spółki, spółdzielni, fundacji rodzinnej czy innego podmiotu, prawa i obowiązki z tej umowy wynikające przechodzą na nabywcę.

§ 2. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy doszło do odpłatnego nabycia gospodarstwa rolnego, a nabywca nie wiedział i mimo zachowania należytej staranności nie mógł się dowiedzieć o istnieniu umowy kontraktacji.

Art. 626. Jeżeli po zawarciu umowy kontraktacji z producentem rolnym będącym osobą fizyczną albo wyłącznie osobami

fizycznymi dochodzi do następstwa prawnego, a następcą prawnym nie jest osobą fizyczną albo wyłącznie osobami fizycznymi przepisów o szczególnej ochronie producentów rolnych będących osobami fizycznymi nie stosuje się.

Art. 16. W ustawie z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 2017) dodaje się w art. 7 ust. 2 pkt. 3¹ w brzmieniu: „zebrane produkty rolne”.

Art. 17. W ustawie z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1278) dodaje się w art. 3 ust. 6 w brzmieniu: „Kasy mogą świadczyć na rzecz swoich członków usługi finansowania określone w ustawie o depozycie rolniczym, internetowych giełdach rolniczych, zmianie Kodeksu cywilnego i zmianie niektórych innych ustaw”.

Art. 18. Ustawa nie ma zastosowania do umów sprzedaży produktów rolnych i umów kontraktacji zawartych przed jej wejściem w życie.

Art. 19. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia jej ogłoszenia.

